

Bernhardt Renáta

A MÚLT ISKOLÁJÁBAN NEM LEHET A JÖVŐ EMBERÉT
KIFEJLESZTENI

- beszélgetés Bábosik István professzorral -

Neve és az általa megalkotott nevelési koncepció bizonyára valamennyi pedagógus és az oktatás egyéb területein dolgozó szakember számára is felidézi az első találkozást a neveléstudományi diszciplínával. Neveléstan című kötete egyike azon hiánypótló, újszerű, az elméleti és gyakorlati pedagógia számára egyaránt alapot szolgáltató neveléstudományi műveinek, melyek meghatározói, irány-mutatói lettek a XX. és XXI. század neveléstudományának. Jelenleg az

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológia Karán a Neveléstudományi Professzúra, valamint a Kodolányi János Főiskola Neveléstudományi Tanszékének vezetője, professzor emeritus. Korábban az ELTE Bölcsészettudományi Karán oktatási dékánhelyettes, 1999-től pedig ugyanezen kar Neveléstudományi Intézetének igazgatója. Diplomáját, mint pszichológus – pedagógiai előadó – magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár kapta meg 1963-ban az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen. 1966-ban megszerezte az egyetemi doktori fokozatot, majd 1972-ben kandidált. 1976 és 1986 között öt alkalommal díjazták kutatási eredményeit. A neveléstudomány doktora fokozatot 1987-ben nyerte el. 2005-ben Kiss Árpád-díjban részesült, 2007-ben kitüntették a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével.

Jómagam azon szerencsés hallgatók közé tartoztam, akik a Professzor Úr előadásában ismerhették meg korszerű, személyiségelméletre alapozott nevelélméleti koncepcióját és remélhetőleg mindannyian őrizzük és visszük tovább azt a szemléletet, azokat a gondolatokat, melyek szinte belénk ivódtak az előadásai során. Az iskolapadban ülve sokan nem tudtuk, hogy Bábosik István jázsági származású, melyre a következő beszélgetésben is kitérünk természetesen, életpályája és munkássága felelevenítése mellett.

– *Professzor Úr 1940-ben született Jásztelken. Mit jelent Ön számára a Jázság?*

– Annak ellenére, hogy már régen elkerültem a szülőföldemről, a Jázság életem egyik fontos helyszínét képezi, hiszen 14 éves koromig éltem Jásztelken a családommal. A helyi általános iskolában végeztem tanulmányaimat, ahol nagyszerű pedagógusok keze alatt, kellemes légkörben nevelődtünk a jászberényi születésű *Hering Béla* igazgató úr vezetése idején.

– *Hogyan emlékszik vissza korai gyermekéveire, az általános iskolai élményekre?*

– Az egyik legkedvesebb emlékeim közé tartoznak azok a színielőadások, melyben vendégszereplőként jómagam és diáktársaim is részt vettek. Komoly felkészülés és tanulás után a környék kultúrházaiban adtuk elő például a *János Vitéz*, a *Csipkerózsika* történetét, melyekre busszal szállítottak bennünket. Az előadásokra készülve sokszor délutánjainkat is az iskolában töltöttük, melyet nem éreztünk tehernek, hiszen élvezettel készültünk ezen alkalmakra. Talán nem véletlen, hogy az egykori általános iskolai osztálytársak közül is többen választották a pedagógushivatást. Emellett szabadidőmben rengeteget olvastam, szinte minden – akkoriban elérhető – klasszikus irodalmat a kezembe vettem. Mivel az iskola könyvtára alsó tagozatos koromban készült el, így ez is nagyon jó lehetőséget jelentett számomra, hogy élvezhessem többek között *Gárdonyi*, *Jókai* vagy *Mikszáth* műveit.

– *14 éves korában elkerült otthonról, és a budai Táncsics Mihály Gyakorló Tanítóképzőben tanult tovább. Miért erre az iskolára esett a választása?*

– Miután a magyar irodalmat és nyelvtant, valamint az egyéb humán jellegű tantárgyakat is nagyon szerettem és már fiatalkoromban élenként érdeklődtem a pszichológia és pedagógia tudománya iránt, ezért tulajdonképpen nem volt kérdéses egy tanítóképző intézmény

mellett döntenem, mely mindezen műveltség tartalmakat igényelte, közvetítette. Bár közel volt a jászberényi Zirzen Janka Tanítóképző, melynek szakmaisága és eredményei elismerésre méltóak voltak, én mégis a budai intézményben kezdtem meg középiskolai tanulmányaimat.

– *Hogyan emlékszik vissza ezekre az évekre?*

– Az iskolánk bentlakásos intézményként működött, azaz kötelező volt kollégiumi elhelyezésben részesülnünk. A 23 fős, „csak” fiúkból álló osztály rendkívül jó, összetartó közösséget alkotott. A képző valóban a pedagógusképző műhelyek élvonalához tartozott, ahol pezsgett a szellemi és közösségi élet. A programok gazdag tárházaként jellemezhetnénk a mindennapjainkat. Emlékezetesek voltak az énekkari próbák, de szeretettel gondolok vissza a kirándulásainkra is, melyek nem egyszer többnapos elfoglaltságot és elsősorban élményt, tapasztalást jelentett a számunkra. Mondhatni, minden vidéket bejártunk, még Erdélybe is eljutottunk, ahol a kolozsvári középiskolások életébe nyerhettünk betekintést és ismerhettük meg a gyönyörű tájat. A színvonalas képzésre, az általános és szaktudományok ismereteinek minőségi közvetítésére garanciát jelentett az oktatói gárda, akik részt vállaltak a tanító-nevelő munkában. Ugyanakkor, a Magyar Testnevelési Főiskola és az ELTE pedagógia szakos hallgatóinak gyakorló iskolájaként is működött az intézmény, mely szintén biztosította azt, hogy az iskolánkra, mint a pedagógiai szaktudás bázisára tekintettek abban az időben.

– *„Azért vagyok pedagógus, hogy a természetnek nyers gyémántját szép vigyázattal csiszoljam kristállyá” – vallotta Nagy László. Kik voltak azok a jeles személyek, akik ezt a feladatot vállalták az iskolában?*

– Az intézmény vezetője *Árpásy Gyula* igazgató úr, de főként *Kiss Árpád*, *Tóth Béla* és *Buzás László* tanár urak személye és hitvallása hatott rám. Az általuk közvetített tudás és értékrend befolyásolt és tett bizonyossá abban, hogy a neveléstudományt nem lehet pszichológiai alapok nélkül művelni. Ezt a törekvésemet a későbbiekben az ELTE pszichológia szakos oktatói is támogatták, ezért megpróbáltam a neveléstudomány összefüggéseit mélyebben értelmezni. Ebből az indíttatásból merítve elemzem, értelmezem máig is a pedagógiai jelenségeket a személyiségelméletre támaszkodva.

- A neveléstudományi ismereteket tág aspektusban, mind teoretikus, mind praktikus szemléletben a Tóth tanár úr vezetése alatt tartott

pedagógiai szakkörben bővítettük, melynek az utolsó két évfolyamon titkára is voltam.

– *A valóban nagy tekintélyű és múltú képzőintézményben számos pedagógus, kutató tanár és társadalomtudományi szakértő „koptatta a padokat”. Kiket emelne ki osztálytársai, pályatársai közül?*

Elég hosszú lenne a lista, ezért most csak két nevet említenék a velem közel egykorú „képzősök” közül. Együtt végeztem az iskolát *Kozma Tamással*, aki jelenleg a Debreceni Egyetem tanára, szakterülete elsősorban a nevelésszociológia és oktatástervezés, valamint *Gáspár Lászlóval*, aki sajnos már nem lehet köztünk.

– *Az 1956-os forradalmi események idején is még a budai képző növendékeihez tartozott. Fiatal felnőttként hogyan érintették az akkori események?*

– Inkább távolról szemlélődtünk és közvetlen részeseivé nem váltunk a forradalomnak, viszont a társadalmi történésekkel kapcsolatosan számos, korábban homályos pontok érthetővé váltak. Tisztelettel gondolok arra a szakmaiságra és intellektusra, melyet a pedagógusaink tanúsítottak a zavaros körülmények ellenére, ahogy vigyáztak ránk, irányítottak ezen időszak alatt. Kizárólag az oktatói-nevelői munkára koncentráltak, mely véleményem szerint rendkívül konstruktív magatartási formára vallott. A példaértékű viselkedés valódi értékközvetítő funkcióval bírt és útmutatóként szolgált valamennyi diák számára. A tantestületre általában véve is a munkára orientáltság, a szakértelem volt jellemző, melyet magam is előtérbe helyeztem későbbi pályafutásom során.

– *A tanítóképzőben töltött éveinek kiemelkedő eredményét, egyben szép befejezését jelentette az utolsó évben tartott tanítási verseny, ahol első díjat nyert. Tanulmányait ezek után az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán folytatta, majd 1963-ban diplomázott. Mire emlékszik vissza legszívesebben az egyetemi évekből?*

- A középiskola – mintegy – folytatásaként, az egyetemi életet is a pezsgő szakmai élet, a humánus légkör, a baráti kapcsolatok kialakítása és a jó hangulat jellemezte. Ekkor ismerkedtem meg *Nagy Sándor* professzor úrral, akit szintén egyik példaképemnek tekintek a már korábban említett pedagógusok mellett. Ő volt az, aki az elkövetkezendő évek alatt folyamatosan motivált, felismerve érdeklődésemet és pedagógiai irányultságomat.

Neki köszönhetem, hogy a diploma megszerzése után lehetőséget kaptam az egyetemen gyakornokként elhelyezkedni.

– *Mielőtt rátérnénk oktatói munkásságára, kérem, hogy meséljen egy kicsit arról is, hogy mit jelentett az Ön számára az Eötvös Kollégium diákjának lenni. Hogyan jellemezné az 1960-as évek elején a tudományos élet „fellegvárát”?*

– Jómagam 1958-1963-ig voltam Eötvös Kollégista, amely kezdetektől feladatának tekintette az egyetemi hallgatók minőségi tudós-tanár képzését és számunkra ténylegesen speciális lehetőséget és oktatást biztosított a neveléstudomány, pszichológia területére koncentrálva.

Kiss Árpád tanár úr, a kor innovációjaként is számon tartott kutatómódszertani ismeretekbe vezetett be minket, de részesültünk például idegen nyelvi képzésben is. Szakmai műhelyek, műhelyórák keretén belül nagyon tudatosan megtervezett felkészítést kaptunk, melynek alapját képezte a kollégium gazdag, korszerű irodalmakban bővelkedő saját könyvtára. Egyrészt tehát a hallgatók, kutatók, kezdő tudósok szó szoros értelemben vett szellemi központja, másrészt pedig az emlékezetes összejövetelek, baráti beszélgetések helyszíne volt az Eötvös Kollégium. Ennek bizonyítéka, hogy a Baráti Kör tagjaiként a volt hallgatók akár formális, akár informális keretek között nagyon szívesen találkoznak és ezek az alkalmak, az ilyenkor folyó eszmecsere, a gondolatok egymással való megosztása felüdülést, igazi élményt adnak az ember számára.

– *Diákból egyik-napról a másikra vált tanárrá. Nehéz volt-e a szerepváltás, amikor átkerült a katedra másik oldalára?*

– Nem éreztem nehézségnek, hiszen Nagy Sándor tanár úr mindenben támogatott, sőt ő ösztönzött a doktori fokozat megszerzésére, majd aspiránsvezetőm lett.

– *Mit kellett tennie aspiránsként?*

– Aspiránsként, mint ösztöndíjas dolgoztam 3 évig a kandidátusi fokozat megszerzéséhez szükséges tudományos munkámon, melynek témája „*Az erkölcsi tudatosság szerepe a magatartás szabályozásában*”. Emellett lehetőségem volt több tanulmányút megtételére, illetve kutatások folytatására Jénában, Berlinben, Bécsben és Moszkvában is. Egy-egy ilyen alkalom a kapcsolatépítés rendkívül hasznos színtere volt, melynek köszönhetően például tíz évig működött együtt az ELTE BTK Pedagógiai Tanszéke és a Jénai Friedrich Schiller Egyetem Neveléstudományi Intézete, valamint a Bécsi Egyetem Ludwig Boltzmann Intézete.

– *Az aspiránsi tevékenységet követően 1972-ben kandidált és természetesen közben folytatta oktatói tevékenységét is. Milyen tantárgyakat tanított pályája kezdetén?*

-Tanítottam többek között a pedagógia időszerű kérdései, nevelélmélet, nevelésfilozófia, módszertan, kutatómódszertan tantárgyakat. A kutatómódszertannal kezdetben autodidakta módon ismerkedtem, hiszen ez a terület még fehér foltnak számított a hazai neveléstudományban. Nem sokkal később viszont már sikerült egy jegyzetet is kiadni a témában, sőt egy 2. kötet is született, M. Nádas Mária kolléganőmmel közös szerkesztésben. De az előbb említett kiadványokon kívül még számos publikáció jelent meg kutatómódszertani kérdésekről, hiszen fontosnak tartottam az addig még feltáratlan terület és az ehhez kapcsolódó eredmények minél szélesebb körű ismertetését. A '70-es évek közepén pedig egy átfogó, országos vizsgálatot is végeztünk Bíró Katalinnal az általános iskolás tanulók erkölcsi-társadalmi fejlettségének vizsgálata céljából, melynek helyszínei között szerepelt több jászberényi általános iskola is. Ebben a gyakorlatorientált felmérésben a tanulók erkölcsi tudatosságát képes történetekkel, feladatlapokkal mértük, ehhez, valamint a tanítványok magatartásának jellemzéséhez is a helyi tanítók segítségét kértük, így számos jászvári pedagógus és diák vett részt ebben a munkában. A térség szakmai összekötőjeként Fábiánné Kocsis Lenke működött közre, és nyitott, jó hangulatú konferenciákon vitattuk meg a tapasztalatainkat. De nemcsak ezen alkalommal, hanem a későbbiek folyamán is többször volt lehetőségem a Jászországban járva előadást tartani, szakmai beszélgetéseken részt venni.

– De jelenleg is több jászvári vagy a Jászországban, Jászberényben dolgozó pedagógussal, oktatóval állok folyamatos és állandó kapcsolatban, többek között Barkó Endrével, a SZIE ABK jelenlegi dékánjával, és Szabados Lajossal, a főiskola egykori főigazgatójával. Ők mindketten hallgatóim voltak, és a kandidátusi fokozatuk megszerzésekor is jelen voltam. Ugyanakkor egyre több jászvári kolléga és pedagógus vesz részt az ELTE Doktori Képzésében, akikkel szintén jó viszonyt ápolunk a képzés befejezése után is.

- *Mielőtt előreszaladnánk, kérem, hogy térjünk vissza még pályafutásának alakulásához. 1991-től egyetemi tanár, majd az oktatás és kutató tevékenységei mellett 1999-től a Neveléstudományi Intézet igazgatói teendőit is végzi, illetve ebben az időben oktatási*

dékánhelyettes. Milyen szempontok vezérelték 10 évvel ezelőtt egy intézmény irányításában? Mennyire érzi ezeket aktuálisnak napjainkban?

–Úgy vélem, hogy az intézmények, tanszékek vezetése kapcsán vallott koncepcióm változatlan, hiszen 10 évvel ezelőtt és ma is egyféle utat tartok járhatónak és eredményesnek. A mellettem dolgozó kollégáimtól elsősorban a munkára és a kutatásokra történő koncentrátságot vártam el, ami egyben a közös céljainkat is előrevetítette.

A Neveléstudományi Tanszék vezetőjeként ugyanis a következő elvek vezéreltek: egyrészt olyan szakirodalmi háttérrel (kézikönyvek, jegyzeteket, folyóiratcikkek) biztosítani a gyakorló pedagógusoknak, melyekre a mindennapi munkájuk során bátran támaszkodhatnak és tudják, hogy mikor, hol, miként kaphatnak segítséget. Másrészt pedig kialakítani egy olyan kollegiális viszonyt az oktatók, munkatársak között, mely mentes a személyközi feszültségektől. A tanszékünkre éppen ezért a meleg, családias atmoszféra jellemző, ahová szeretnek bejárni a dolgozók, ahol elismerik és támogatják elképzeléseiket és kibontakoztathatják tehetségüket. A legfontosabbnak azonban a hallgatóságához való méltó, humánus hozzáállás tanúsítását tartom, ezen is továbbmenve: a hallgatóbarát légkört! A nálunk tanuló diákokat partnerként kezeljük, és együttműködünk velük annak érdekében, hogy motiváltan, jó hangulatban, de ugyanakkor eredményesen tanulhassanak, kutathassanak egy magas színvonalú oktatás körülményei által.

– *Az előbb említett minőségi munka egy szeletét jelenti az ELTE Neveléstudományi Doktori Képzése is, mely 1993-ban indult a Professzor Úr vezetése alatt. Kérem, hogy meséljen a kezdetekről, a fejlődésről, az esetleges változásokról.*

- Az ELTE Pedagógia és Pszichológiai Karán működő Neveléstudományi Doktori Iskola másodikként kapta meg az akkreditációját a Magyar Akkreditációs Bizottságtól, melyet természetesen az előírásoknak megfelelően hosszas pályáztatás, majd vizsgálatok előztek meg. A doktori iskola keretein belül nagyon széles skálán mozognak a lehetőségek, ugyanis nálunk szerezhetnek doktori fokozatot például a mérnöktanárok, testnevelők, gyógypedagógusok, konduktorok is. Erre lehetőséget úgy tudunk biztosítani, hogy számos partnerintézményünk oktatói vesznek részt a képzésben. Ilyen partnereink többek között a Szent István Egyetem, a Semmelweis

Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kara, az Iparművészeti Egyetem és ilyen volt az Oktatókutató Intézet is. Az együttműködés sikerességét és a gördülékeny, eredményes munkát bizonyítja a MAB által történt hosszabbítás a képzés folytatására. Történtek természetesen kisebb változtatások, illetve bővítések a doktori iskola programjában az évek során. Az elmúlt két évben a hallgatóknak lehetőségük nyílt arra, hogy különböző alprogramokon belül folytathatják tanulmányaikat, melyekért az egyes tanszékek a felelősek. Az alprogramok közben programokká fejlődtek és ezek a következők: nevelésemélet, andragógia, pedagógiatörténet, tanulás-tanításemélet, gyógypedagógia és nem utolsósorban angol nyelvpedagógia. És ne feledkezzünk meg a külföldi hallgatóinkról sem, akik angol és német nyelvű képzésben vehetnek részt nálunk és a számuk alig kevesebb, mint 20%-át teszi ki a doktoranduszok teljes létszámának.

– A doktori képzésben nemcsak oktatóként, de mint az ELTE BTK és PPK Karközi Doktori Bizottság, ELTE PPK Tudományos Bizottságának tagja is részt vett a doktorjelöltek életében. Mindezekkel párhuzamosan szerepet vállal az MTA Pedagógiai Bizottságának és az ELTE Habilitációs Bizottságának munkájában is. Milyen tartalmat képviselnek ezek a tagságok az Ön számára?

– Nagyon fontosnak tartom a neveléstudomány képviselőinek és szakembereinek, a pedagógusképzés intézmények munkatársainak utánpótlását, azaz a következő generáció kiművelését. Számomra megtiszteltetés és öröm, hogy részt vehetek abban a folyamatban, mely gondoskodik a fiatal oktatók, kutatók, tudós tanárok képzésében és láthatom azt, hogy kik fogják vezetni, meghatározni a szakmát pár éven belül. A már korábban említett pozitív, támogató munkatársi viszonyt, az intézmény és a tanszék meleg, barátságos hangulatát például úgy tudjuk megőrizni és továbbvinni, hogy sokszor saját hallgatóinkból lesznek kollégáink és utódaink. Éppen ezért gondolok magunkra, mint egy nagy családra, mely több generációt magához ölelve közvetíti értékeit és adja át tudását.

– A család az első, az iskola a második otthonunk – hangoztatjuk. Milyennek látja a ma iskoláit?

- Véleményem szerint, a társadalom óriási terhet ró mind az egyénre, mind az iskolára. Ugyanakkor az iskolák elvesznek a részletekben és előfordul, hogy nem veszik figyelembe azt, hogy valóban mire is kell felkészíteni a diákokat, tehát nem is tekinthető elég céltudatosnak a

munkájuk. De kérdezhetjük, hogy mire is készítsen fel az iskola? Mindenekelőtt egy normakövető magatartásforma kialakítása szükséges, hiszen a társadalom nem tolerálja, nem tűri a társadalmi normák megszegését. Tehát a gyerekeket szociálisan értékes, azaz közösségfejlesztő életvezetésre kell felkészíteni egyrészt, hiszen enélkül nem tudnak a társadalom életébe beilleszkedni, annak teljes jogú polgárai lenni. Másrészt a gyermekek életvezetése egyénileg is eredményes kell, hogy legyen, vagyis szociálisan életképpé kell tenni őket, tehát az iskolának feladata az egyén hosszútávú fejlődését és önfejlesztését is megalapozni. Ha e kettő kritérium teljesül, akkor a gyermek képes lesz a konstruktív életvezetésre. Az iskola pedig azzal segít, ha kialakítja az egyén közösség, valamint önfejlesztő magatartás- és tevékenységformáit, azaz egy konstruktív magatartás- és tevékenységrepertoárt épít ki a gyermekekben. A XXI. században az iskolának multifunkcionális intézményekként is működniük kell, ezért figyelünk például a sajátos nevelési igényű gyerekekre fokozottan, ezért hangsúlyozzuk folyton és folyton az inkluzivitás vagy a prevenció, továbbá a felzárkóztatás és a tehetségfejlesztés jelentőségét. Természetesen összetett jelenségekkel állunk szemben, de amelyik állam ezt nem ismeri fel, sőt az oktatáson szeretne megtakarításokat eszközölni, az gazdaságilag is hátrányba kerül. Szükség van az iskolákban pedagógiai asszisztensekre, szabadidő-szervezőkre, iskolapszichológusokra és szociális munkásokra, mert csak megfelelő körülmények és szakmai háttér mellett lehet a nevelési értéket, a konstruktív életvezetés kialakítását megvalósítani és az iskolának példaértékű Európai Unió modellé válnia. A hazai pedagógiai gyakorlat még mindig nem alapoz eléggé a személyiségelméletre, mely segítené a szociális életképességet megalapozó személyiségfejlesztést és ezért nem elég hatékony a hatásszervezés. A megoldás kulcsa a pedagógusok és így a pedagógusképző intézmények kezében van, hiszen a múlt iskolájában nem lehet a jövő emberét kifejleszteni!

– *A pedagógusképző intézmények is változtak szerkezetükben, amikor 2006. szeptember 1-jétől a Bolognai folyamat felsőoktatási reformja alapján kezdték meg képzésüket, így az ebben a tanévben végzett hallgatók közül sokan már „csak bolognások” voltak. Milyen tapasztalatai vannak az új, többciklusú képzés elindítása óta?*

- Mivel a Bologna-folyamat alapvetően a képzés struktúráját érintette és nem a tartalmat, ezért inkább azon érdemes elgondolkodnunk, hogy

a képzőintézetek által közvetített tartalom vajon megfelelő színvonalú-e vagy sem. A pedagógusképzés szempontjából is alapvető kérdésként tartható számon, hogy milyen iskolamodellt szeretnénk kialakítani, majd ehhez mérten van értelme megszervezni és felépíteni a képzést. A korábban már említett fejlesztés centrikus, multifunkcionális iskolamodellt látom megfelelőnek, mely igazodik az Európai Unió társadalmi és gazdasági elvárásaihoz.

– *Mit tanácsolna mindezek után a pedagógusoknak, iskolavezetőknek?*

– Ismét azt tudnám kiemelni, hogy a pedagógia a személyiségelméletre alapozva és a korszerű társadalmi-gazdasági kihívásokra figyelve érhet el eredményeket. A nevelési célokon és feladatokon túl, ugyanakkor alkalmazhatóvá kell tenni a nevelés korszerű hatásszervező eljárásait is a gyakorlati munkában!

– *A Professor Úr által megalkotott nevelési koncepcióról természetesen bővebben is olvashatunk, hiszen publikációinak száma meghaladja a 150-et, az utóbbi 5 évben több mint 7 kötet szerzője.*

Elhivatottsága, ereje töretlen, ezért feltételezem, hogy most is aktívan kutat és dolgozik egy újabb kiadványon.

– Ez így igaz. Legutóbbi kiadványként egy kézikönyvet kell megemlítenem, melyet az ELTE Neveléstudományi Professzúráján dolgozó munkatársaimmal készítettünk, akiket szeretnék név szerint is felsorolni: *Bábosik István, Borosán Livia, Hunyady Györgyné, M. Nádasi Mária és Schaffhauser Franz*. A kiadvány igen beszédes címet mondhat magáénak: *Pedagógia az iskolában. A szociális életképesség megalapozása*. A kutatócsoport nem kevesebbre vállalkozott, minthogy a legfrissebb neveléstudományi kutatások integrálását valósítja meg és mutatja be az új kötet segítségével.

– *Tudományos és oktatói munkásságát, szakmaiságát elismerve számos kitüntetéssel és díjjal jutalmazták pályafutása során. Melyik az, amely legközelebb áll a szívéhez, amelyikre a legbüszkébb?*

– Nehéz erre válaszolni, hiszen mindegyik más a maga nemében. Azért a legutóbbit emelném ki, mivel ez az emlék a legfrissebb, így jelen pillanatban a legkedvesebb. A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét adták át 2007-ben.

Hozzá kell azonban tennem ehhez, hogy ez év tavaszán számomra minden kitüntetés értékét felülmúló megtiszteltetésben volt részem, amikor a Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kara, valamint a Kodolányi János Főiskola „A modern pedagógia új

dimenziói” címmel országos konferenciát rendezett Győrben a születési évfordulómhoz kapcsolódóan, volt tanítványaim közreműködésével. Ezzel egyidőben pedig a Kodolányi Főiskola megjelentette a neveléstudományi munkásságomat bemutató kiadványt. Valamint nem szeretnék megfeledkezni az ELTE Emlékéremről sem, melyet ez év őszén vehettem át és szintén nagy megtiszteltetés a számomra.

– *Amikor éppen nem kutat vagy oktat, mivel tölti szívesen a szabadidejét?*

– Szívesen kertészkedek, olvasok és többek között gyűjtöm a jászági kiadványokat. A családfánkat is próbálom feltárni, most éppen a Bábosik vezetéknev eredete foglalkoztat. Tervezem, hogy meglátogatom az elhunyt ősök sírjait, valamint újra bejárom a Jászság rég nem látott térségét.

Köszönöm a beszélgetést, kívánok még nagyon sok energiát további munkáihoz, és remélem, hogy Jászberényben is üdvözölhetjük nemsokára!